

SOCIAAL VEILIGHEIDSPAN

Protocol Sociale veiligheid
September 2018
Leny Heemskerk
i.s.m. R. van der Gaag

1 Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
1.1	Wettelijk kader	3
1.2	Totstandkoming	3
2	BELEID en REGELGEVING	4
2.1	Visie	4
2.2	Sociale veiligheid in relatie tot het Arbo beleidsplan	4
3	ROLLEN EN ONGANGSREGELS	5
3.1	Professionals	5
3.1.1	Leerkrachten	5
3.1.2	Interne vertrouwenspersoon	5
3.1.3	Externe vertrouwenspersoon	5
3.1.4	Aandachtsfunctionaris kindermishandeling	5
3.2	Omgangsregels	5
3.2.1	Regeling schorsing en verwijdering van school	6
3.2.2	Handelen bij agressief oudergedrag	6
4	BORGING EN MONITORING	7
4.1	Vragenlijst	7
4.2	Kindermedezeggenschapsraad (KMR)	7
4.3	Medezeggenschapsraad (MR)	7
5	COMMUNICATIE	9
6	SCHOOLOMGEVING	10
6.1	Samenwerking met oudergeleding en ouders	10
6.2	Samenwerking met externe professionals	10
6.3	Meldcode	10
7	EDUCATIE	12
7.1	Burgerschap	12
7.2	'Weerbaar maken van jonge kinderen en hun ouders'	12
7.3	Seksuele voorlichting	12
7.4	Rots en water	13
7.5	Verantwoording methode NLP-Kind	15
8	SIGNALEREN	16
8.1	Kindgesprekken	16
8.2	(Effectief) Leerlingvolgsysteem	16
8.3	Dossiervorming	16

8.4	Crisismanagement	17
8.5	Incidentenregistratie	17
8.6	Communicatie bij incidenten	17
8.6.1	Logboek, veiligheid en dossieropbouw	17
8.6.2	Praktisch	17
8.6.3	Bejegening	18
8.6.4	Sociaal wenselijk	18
8.6.5	Beschermende factor	18
9.	Bijlage:	18
Bijlage 1	Wettelijke taken onderwijs	18
Bijlage 2	Gedragregels	18
Bijlage 3	Ouderregels	18
Bijlage 4	Procedure verwijdering	18
Bijlage 5	Vragenlijst PO sociale veiligheid	18
Bijlage 6	Actief Burgerschap	18
Bijlage 7	Educatie: Week tegen het pesten	18
Bijlage 8	Opbouw NLP kind en leergang	18
Bijlage 8A	NAR regels	18
Bijlage 8B	Kindgesprek	18
Bijlage 9	Zorgtraject	18
Bijlage 10	VIR	18
Bijlage 11	Sociale kaart (volgt door SWV)	18

1 INLEIDING

1.1 Wettelijk kader

Sinds 1 januari 2006 zijn scholen verplicht om een veiligheidsplan op te stellen. Scholen krijgen een wettelijke zorgplicht om zorg te dragen voor sociale veiligheid op school. Monitoring hiervan komt bij de school te liggen. De onderwijsinspectie ziet toe op dit te voeren veiligheidsbeleid.

1.2 Totstandkoming

Het schoolteam heeft, onder leiding van de directie, gewerkt aan de totstandkoming van dit veiligheidsplan. Op basis van het voorgaande veiligheidsplan, opgesteld in 2008 en informatie over nieuwe en/of op handen zijnde ontwikkelingen zijn, tijdens teambijeenkomsten en studiedagen, de missie en visie van de school vastgesteld en verder uitgewerkt. Hierbij zijn ook nadrukkelijk de wensen van de personeelsleden aan bod geweest. Daarmee is door het team en directie de richting aangegeven waarin de school zich moet ontwikkelen. Hierbij is gebruik gemaakt van de tevredenheidsmetingen van ouders, leerlingen en medewerkers en de jaarlijkse evaluaties van de smart geformuleerde beleidsvoornemens in het actieplan.

Dit plan beschrijft hoe alle betrokkenen met elkaar omgaan in het kader van 'sociale veiligheid' en hoe deze onderwerpen worden verankerd in de praktijk op school. Het doel van dit sociale veiligheidsplan is om een zo veilig mogelijke leer- en werkomgeving te creëren voor leerlingen, professionals en ouders van de Nobelaer en voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Voor meer informatie over het wettelijke kader verwijzen we naar *bijlage 1* 'wettelijke taken onderwijs'.

2 BELEID en REGELGEVING

2.1 Visie

Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Wij wensen alle kinderen toe dat zij hun basisschoolperiode op de Nobelaer zo zullen ervaren, maar dat gaat niet vanzelf. Net zoals je moet leren rekenen, lezen en schrijven moet je ook leren om te gaan met anderen. En ook dat gaat met vallen en opstaan; meestal gaat het goed, soms minder goed en af en toe gewoon fout.

Door regels en afspraken met elkaar te maken kunnen we, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar daarop aanspreken. En door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan en hebben we dit protocol niet nodig!

In positieve groepen zijn de *leerprestaties beter*.

In positieve groepen wordt *niet gepest*.

In positieve groepen is er *meer leerplezier*.

In positieve groepen is er een *veilig sociaal-emotioneel klimaat*.

In positieve groepen kun je *lachen én huilen*.

Op de Nobelaer richten wij ons in eerste instantie op het vergaren van kennis en vaardigheden op het gebied van rekenen, lezen en taal. Daarbij zorgen wij voor een goed pedagogisch klimaat, didactisch vaardige leerkrachten, een effectieve besteding van lestijd en een goed schoolklimaat, waarbij veel aandacht is voor de betrokkenheid van ouders. Met de ouders samen werken wij, als lerend schoolteam, eensgezind aan de cognitieve, sociaal-emotionele en lichamelijke ontwikkeling van de kinderen. Wij willen voor onze leerlingen dienen als inspirerend rolmodel. Daartoe ontwikkelen wij onze eigen professionele kennis en vaardigheden in een continu proces. Intern delen wij onze kennis en hebben wij een stimulerende houding naar elkaar. Daarnaast zorgen wij voor scholing die aansluit bij de competenties van de leerkrachten en de doelen van de school. Binnen de aanpak voor sociale veiligheid krijgen ook leefklimaat en omgangsregels aandacht. Bij leefklimaat wordt de fysieke schoolomgeving bedoeld. Hierbij kunt u denken aan de inrichting van openbare ruimtes zoals het schoolplein of de computerhoek. Het is van belang hierin realistisch te blijven. Het is immers onmogelijk om leerlingen voor 100% te beschermen of te begeleiden. Bovendien wordt toenemende zelfstandigheid meestal gestimuleerd, wat door 100% toezicht juist wordt tegengewerkt. Het is wel belangrijk om verantwoord toezicht te organiseren.

2.2 Sociale veiligheid in relatie tot het Arbo beleidsplan

Het beleidsplan sociale veiligheid onderscheidt zich van het Arbo beleidsplan, doordat hierin alleen aandacht is voor de sociale kant van veiligheid. De Nobelaer beschikt over een ARBO beleidsplan waarin de voornaamste onderdelen van de fysieke veiligheid beschreven staan. Het sociaal veiligheidsplan is onderdeel van het ARBO beleidsplan.

3 ROLLEN EN OMGANGSREGELS

3.1 Professionals

Om de aanpak van sociale veiligheid vorm te geven zijn er meerdere rollen binnen de school te onderscheiden.

3.1.1 Leerkrachten

De leerkracht heeft als primaire taak het geven van onderwijs over sociale veiligheid. Onder sociale veiligheid valt de sociale emotionele ontwikkeling (groepsvorming, tegengaan pesten, sociale onveiligheid enz.) en relaties en seksualiteit (vriendschap, verliefd, weerbaarheid). Daarnaast is de leerkracht de eerst verantwoordelijke voor het signaleren en bespreekbaar maken van huiselijk geweld, kindermishandeling, seksueel misbruik. Onze specialisten in school: 1 leerkracht gespecialiseerd in het coachen van kinderen en 1 leerkracht is gecertificeerd Rots en Water trainer.

3.1.2 Interne vertrouwenspersoon

De interne vertrouwenspersoon is verbonden aan de school. Deze persoon is laagdrempelig te benaderen en kent de school, de leerkrachten en de populatie. Deze persoon is aangesteld voor ouders, leerlingen en collega's. De gesprekken met de interne vertrouwenspersoon zijn vertrouwelijk, binnen de kaders die de Wet Meldcode hiervoor stelt.

3.1.3 Externe vertrouwenspersoon

De externe vertrouwenspersoon van de school is Dhr. J.A.E. Gloudemans, West-Achterweg 10, 3255 AZ Oude Tonge, tel.0187-641033. Voor intervisie en ondersteuning kunnen we een beroep doen op de vertrouwenspersoon. De externe vertrouwenspersoon is onafhankelijk, de gesprekken met deze persoon zijn strikt vertrouwelijk.

Als een medewerker het vermoeden heeft van een misstand binnen de organisatie kan deze terecht bij de externe vertrouwenspersoon.

3.1.4 Aandachtsfunctionaris kindermishandeling

De aandachtsfunctionaris kindermishandeling is een inhoudelijk geschoolde professional (leerkracht). Deze functionaris heeft een training gehad en beschikt over de benodigde vaardigheden en kennis om een zorgproces af te wikkelen volgens de Wet Meldcode (zie 6.3).

Het is voor een vertrouwenspersoon ongewenst om op te treden als aandachtsfunctionaris kindermishandeling, omdat deze een vertrouwelijke relatie onderhoudt met ouders. Door melding te doen van kindermishandeling komt de vertrouwensrelatie met betrokkenen onder druk te staan, wat leidt tot verminderde effectiviteit van de aanpak en een bedreiging kan vormen voor toekomstige samenwerking.

3.2 Omgangsregels

De school heeft gedragsregels (*bijlage 2*) voor leerlingen, (ook opgenomen in de schoolgids) voor leerkrachten en voor ouders (*bijlage 3*). De ouderregels worden doorgesproken tijdens het intakegesprek met directeur en ouders.

Kinderen die gedrag vertonen dat als onacceptabel wordt ervaren, worden hierop aangesproken, waarbij gewenst gedrag actief wordt aangeleerd. Onder onacceptabel gedrag worden nadrukkelijk

alle gedragingen in woord en daad begrepen die een negatieve invloed hebben op het veiligheidsgevoel van alle betrokkenen.

Afhankelijk van de situatie gebeurt dit individueel of in groepsverband. Hierin wordt desgewenst samenwerking gezocht met ouders (conform de Wet Meldcode). Van herhaalde en ernstige gedragingen wordt tevens notitie gemaakt in het leerlingdossier.

3.2.1 Regeling schorsing en verwijdering van school

Over schorsing van leerlingen is in de wet op het primair onderwijs niets geregeld, maar schorsing valt wel onder de verantwoordelijkheid van het bestuur. Hoewel deze situatie zich nog nooit heeft voorgedaan, zijn er toch afspraken gemaakt “voor het geval dat.....”

- Het bestuur kan een leerling voor een beperkte periode schorsen, nooit voor onbepaalde tijd.
- Schorsing vindt pas plaats na overleg met de leerling, de ouders en de groepsleerkracht.
- Het bestuur deelt het besluit tot schorsing schriftelijk aan de ouders mee. In dit besluit worden de redenen voor de schorsing, de aanvang en tijdsduur en eventuele andere genomen maatregelen vermeld.
- De school stelt de leerling in staat, bijvoorbeeld door het opgeven van huiswerk, te voorkomen dat deze een achterstand oploopt.
- Het bestuur stelt de inspectie in kennis van de schorsing en de redenen daarvoor.

Tot verwijdering zal pas worden overgegaan, als er sprake is van ernstig wangedrag en een onherstelbaar verstoorde relatie tussen leerling en school en/of ouder en school. In zo'n situatie volgt het bestuur de wettelijk vastgestelde procedure (*bijlage 4*), die er in het kort op neerkomt dat alle stappen schriftelijk worden meegedeeld, ouders schriftelijk bezwaar kunnen maken en dat het bestuur pas tot werkelijke verwijdering kan overgaan, nadat het zich tot het uiterste heeft ingespannen om een andere school te vinden voor de betreffende leerling.

3.2.2 Handelen bij agressief oudergedrag

Agressie van ouders op school/in de schoolomgeving is een vorm van ongewenst gedrag.

De vertrouwenspersoon is betrokken bij de behandeling van klachten over ongewenst gedrag.

De vertrouwenspersoon is een luisterend oor voor de klager en geeft informatie over de mogelijkheden, zoals:

- Praktische maatregelen te nemen door de schoolleiding, gericht op (herstel van) de persoonlijke veiligheid van de klager.
- Een corrigerend gesprek met de agressieve ouder(s) door de schoolleiding of het bestuur.
- Een bemiddelingsgesprek gericht op relatieherstel tussen partijen onder leiding van de externe vertrouwenspersoon.
- Hoor en wederhoor door de schoolleiding van beide partijen, gevolgd door sancties.
- Aangifte bij politie van bedreiging/mishandeling door een ouder, desgewenst samen met de schoolleiding/externe vertrouwenspersoon.
- Ondersteuning door de externe vertrouwenspersoon bij het indienen van een klacht bij het bestuur of de klachtencommissie.
- Persoonlijke begeleiding door de externe vertrouwenspersoon of Arboarts.
- De contact-/vertrouwenspersoon registreert de feitelijke gegevens over de klacht en de afspraken

4 BORGING EN MONITORING

De verschillende rollen moeten geborgd worden binnen de school. Dit kan door de rollen actief te bespreken binnen teamvergaderingen, maar ook door in de praktijk de rol in te vullen. Zo is voor zowel leerkrachten als ouders en leerlingen duidelijk bij wie ze met welke vragen terecht kunnen. Het beleidsplan geeft duidelijke kaders en beschrijvingen van de taken en rollen die nodig zijn om sociale veiligheid te bereiken, te monitoren en te behouden.

Sociale veiligheid kan echter nooit worden gegarandeerd. Er kunnen zich altijd incidenten voordoen die de sociale veiligheid onder druk zetten. Hieronder kunnen gevallen van misbruik, huiselijk geweld, omvangrijke vormen van pesten, agressie en discriminatie worden verstaan. Ook kunt u hierbij denken aan verwaarlozing en bedreiging. Voor gevallen waarbij de sociale veiligheid onder druk komt te staan is monitoring van belang. Monitoring is een eenvoudige manier om zicht te houden op de mate waarin incidenten plaatsvinden, de aard van de incidenten en de stappen die hierbij zijn genomen.

De coördinatiegroep bestaande uit: vertrouwenspersoon, aandachtsfunctionaris en de directeur hebben 3 vaste evaluatie momenten per jaar. Incidenten worden chronologisch gedocumenteerd en structureel geanalyseerd, samen met de uitkomsten van de (jaarlijkse) monitoring door middel van vragenlijsten voor leerkrachten en leerlingen (zie 4.1)

4.1 Vragenlijst

Er vindt jaarlijks monitoring van de sociale veiligheid onder leerlingen van groep 6,7 en 8 plaats. Hiervoor gebruiken we de leerling enquête uit ParnasSys gecombineerd met de oudertevredenheidspeiling voor alle ouders van de school. Het jaar daarop volgend gebruiken we de vragenlijst vensters PO sociale veiligheid (*bijlage 5*) voor de leerlingen van groep 6,7 en 8. De cyclus van afname en evaluatie is opgenomen in het actieplan.

4.2 Kindermedezeggenschapsraad (KMR)

In het schooljaar 2012 – 2013 is de Kindermedezeggenschapsraad opgericht. Uit de groepen 6 tot en met 8 zijn twee vertegenwoordigers per groep afgevaardigd die plaats nemen in de KMR. Deze 6 vertegenwoordigers worden jaarlijks gekozen door hun klas.

Onder leiding van één leerkracht (bij voorkeur van de MR) wordt er eenmaal per 6 á 8 weken vergaderd. De onderwerpen die worden besproken, kunnen variëren van op een goede manier omgaan met elkaar binnen de school tot plannen voor het herinrichten van het schoolplein.

4.3 Medezeggenschapsraad (MR)

Schoolveiligheidsbeleid is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur en de schooldirectie. Zij zijn verantwoordelijk voor het vormgeven en uitvoeren van dit beleid.

In de Wet Medezeggenschap Onderwijs is beschreven dat voor elke vaststelling of wijziging van regels op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn de instemming van de Medezeggenschapsraad nodig is.

Het informatierecht maakt het mogelijk dat de MR zich op de hoogte kan stellen van het gevoerde veiligheidsbeleid en van de issues die spelen op het gebied van veiligheid op de betreffende school. De MR kan hierbij gebruikmaken van verschillende documenten, zoals bijvoorbeeld het schoolplan,

het schoolveiligheidsplan, de geanonimiseerde gegevens van de vertrouwenspersoon, uitkomsten van een schoolveiligheidsenquête en gegevens van de incidentenregistratie. Om zicht te krijgen op hoe het beleid in de praktijk werkt, kunnen leden van de MR contact leggen met relevante personen. Zo kunnen bijvoorbeeld gesprekken worden gevoerd met leerkrachten, ouders, leden van de ouderraad, directie, leerlingen en contact-/ vertrouwenspersonen.

5 COMMUNICATIE

Een open communicatie met ouders zorgt voor een goede samenwerking tussen ouders en de school en creëert draagvlak. In het preventieve kader laat de school een duidelijke visie en beleid zien. Daarin komt naar voren wat de regels zijn en wat er van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt verwacht. Visie en beleid worden uitgedragen op de website, de schoolgids en in nieuwsbrieven. Naast communiceren via deze media moeten ouders, leerlingen en leerkrachten ook in de praktijk ervaren waar de school voor staat en dat gedragsregels worden toegepast en gehandhaafd.

6 SCHOOLOMGEVING

6.1 Samenwerking met oudergeleding en ouders

Een goede samenwerking tussen de school en ouders zorgt voor draagvlak om de sociale veiligheid binnen de school vorm te geven. Dit betekent dat ouders en MR over het onderwerp en de lessen ingelicht dan wel betrokken moeten worden. Dit gebeurt via diverse kanalen zoals:

- informatieavonden,
- rapportgesprekken,
- berichten in de nieuwsbrief,
- informatie in de schoolgids,
- informatie op de website en
- Voorlichtingsbijeenkomst Weerbaarheidstrainingen.

6.2 Samenwerking met externe professionals

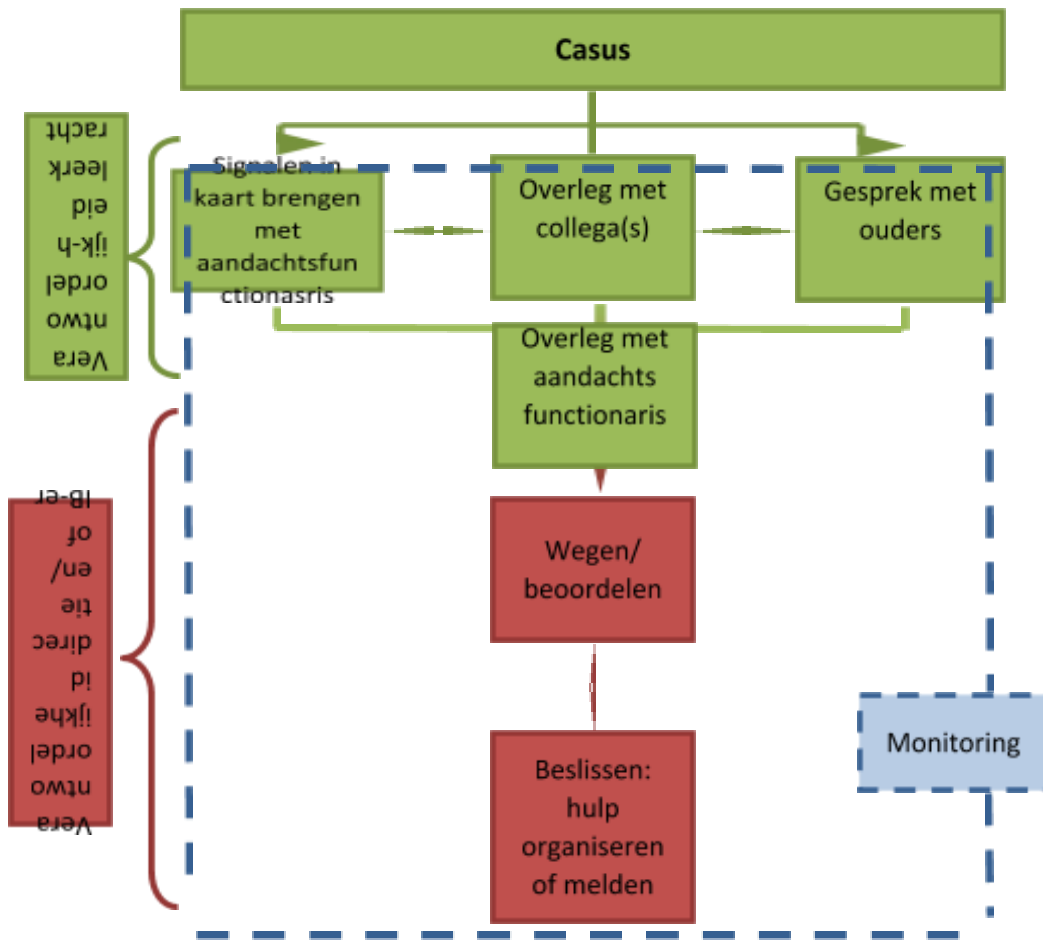
Soms heeft een leerling meer zorg nodig dan de school kan bieden. In dat geval wordt contact opgenomen met externe professionals, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), Jeugdondersteuning team (JOT) of 'Veilig thuis'. In overleg met de ouders wordt besloten welke (extra) ondersteuning het kind kan gebruiken en hoe dit geregeld kan worden.

6.3 Meldcode (nieuwe bijlage in map Meldcode-MIS)

Per 1 juli 2013 is de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van kracht. De wet stelt het gebruik van een meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling verplicht voor alle professionals die (onder andere) in het onderwijsveld werken. Dit betekent dat onderwijsprofessionals nu een concrete afbakening hebben wat betreft taken en verantwoordelijkheden.

De meldcode bestaat uit de volgende acties:

- Signalen in kaart brengen
- Overleg met collega's
- Gesprek met ouders
- Wegen/ beoordelen
- Beslissen: hulp organiseren of melden.

Figuur SEQ Figuur * ARABIC 1: Rol van de leerkracht en verantwoordelijkheden. Acties meldcode schematisch weergegeven.

Zoals in bovenstaande afbeelding te zien is, liggen de taakverantwoordelijkheden van de leerkracht op een ander gebied dan die van de directie / IB-er. Dit schema is een aanvulling op het landelijke model van de meldcode.

7 EDUCATIE

7.1 Burgerschap

De Nobelaer is geen afspiegeling van de Nederlandse samenleving er zitten namelijk weinig leerlingen van een andere nationaliteit op school. De leerlingen zien om zich heen wel dat ze opgroeien in een pluriforme samenleving, maar ervaren dat op school niet als zodanig

“Burgerschap leer je door het te doen, door te ervaren wat het is”.

Onze actieve bijdrage leveren we door regelmatig met leerlingen in gesprek te gaan over actuele ontwikkelingen in (hun) de wereld, gesprekken te voeren over culturele verschillen en waarden en normen in andere landen, aandacht te besteden aan diverse godsdiensten, eetgewoonten en rechten en burgerschap. (*bijlage 6*)

De manier waarop en de mate waarin wordt ingegaan op burgerschap is aan de school. Burgerschap is een algemene opdracht. Scholen kunnen verschillende manieren kiezen om leerlingen te vormen:

- Vakken of leergebieden (aardrijkskunde en geschiedenis de methode “Argus Clou” en “De blauwe planeet”, maar ook levensbeschouwing en lichamelijke opvoeding).
- Vakoverstijgende aanpakken en projecten (verkiezing kinder mr).
- Schoolomgeving, wijk en samenleving (Ebbe en Vloed, gastlessen).
- Het pedagogisch schoolklimaat (sociaal-emotionele ontwikkeling, ouderbetrokkenheid).
- Week tegen het pesten (*bijlage 7*).

7.2 ‘Weerbaar maken van jonge kinderen en hun ouders’

Onze kinderen groeien op in deze maatschappij en moeten leren daar op een positieve manier hun plaats in te vinden. Keuzes van nu zijn van grote invloed op je leven later. Om die te kunnen maken, om weerbaar te zijn tegen verleiding hebben kinderen kennis en steun nodig. Daarom is preventie zeer gewenst.

Met “*No Apologies*” willen we jongeren leren dat ze uniek en waardevol zijn. Kiezen voor een gezonde levensstijl is makkelijker gezegd dan gedaan. Kinderen staan vaak onder grote sociale druk van leeftijdsgenoten. Als je erbij wilt horen, moet je... Hoe weerbaar is uw kind tegen verleiding? Om goede en gezonde keuzes te maken is draagvlak en steun nodig. Het is daarom belangrijk ouders te betrekken bij dit preventieprogramma. Zo kunnen dagelijkse onderwerpen als roken, alcohol, drugs, seksualiteit, groepsdruk, invloed van de media, enz. bespreekbaar worden gemaakt binnen het gezin. Liefst vóór ze een probleem worden! Naast de lessen voor de kinderen van groep 7 en 8 is er een interactieve ouderavond.

7.3 Seksuele voorlichting

In de bovenbouw werken we met het project “het Liefdesplein” van NTR: school tv en Rutgers WPF. Daarnaast gebruiken we het bijbehorende werkboek met verwerkingsopdrachten, waarbij veel ruimte is voor vragen, praten en een mening vormen. Het pakket van de Rutgersstichting, met verschillende voorbehoedsmiddelen en diverse verbandmiddelen, en de website www.lespakketrelatiesenseksualiteit.nl gebruiken we als concrete aanvulling op de lesstof.

Achtereenvolgens komen de volgende thema's aan de orde:

- 1 Ik verander!
(lichamelijke veranderingen bij zichzelf en anderen, internet en persoonlijke profielpagina's)
- 2 Vlinders in mijn buik.
(verliefdheid, verkering, groepsdruk en ontdekken voorkeur jongens of meisjes)
- 3 Waar kom ik vandaan?
(voortplanting en seksuele gezondheid, (on)veilige geslachtsgemeenschap, zwangerschap en besmetting van soa/hiv)
- 4 Wat wil ik?
(Vriendschappen en relaties die ontstaan via internet en het vormen van een mening daarover; Verschillende manieren om vrienden te maken en vriendschappen te onderhouden; Onderzoeken van eigen en andermans wensen en grenzen op het gebied van relaties en verliefdheid.)

7.4 Rots en water

Rots en water is een programma met een psychofysieke benadering waarbij de leerlingen worden getraind om te gaan met ongewenste sociale situaties. Er is gekozen voor Rots en water om de volgende redenen:

- Rots en water is een fysieke methode waarbij er tegemoet wordt gekomen aan de natuurlijke bewegingsdrang van jongeren.
- Rots en water ondersteunt de jongeren in zelfbeheersing, zelfreflectie en zelfvertrouwen.
- Dit programma helpt bij het ondersteunen van de vorming van kinderen, welke in steeds grotere mate door de school wordt aangeboden.
- Deze cursus wordt in veel landen aangeboden en is in meerdere landen aangemerkt als excellente anti-pest methode.
- De oefeningen kunnen gemakkelijk tijdens de gymlessen of vrije momenten in de klas worden herhaald.

De doelgroep van onze school

De trainingen worden uitgevoerd in groep 7 van onze school. Er is gekozen voor deze groep vanwege het feit dat er in dit levensjaar het nodige verandert bij de kinderen. Vriendschappen veranderen. Bij velen is dit leerjaar ook het begin van de puberteit, waarbij interesses veranderen.

De opzet en de uitvoering van de training

De cursus bestaat uit 14 lessen van 45 minuten waarin er wordt gewerkt aan de drie delen van de psychofysieke driehoek; lichaamsbewustzijn, zelfbewustzijn en emotioneel bewustzijn.

In de eerste 8 lessen worden de fundamentele van het programma aangeboden.

In de latere lessen worden deze verder verdiept en uitgebreid. Ook is er de mogelijkheid om extra thema's aan te bieden als seksualiteit, zelfverwezenlijking en spiritualiteit.

Alle lessen bestaan uit een combinatie van fysieke oefeningen in spelvorm waarbij de werkelijkheid zo dicht mogelijk wordt benaderd, afgewisseld met reflecties, kringgesprekken en discussies.

De doelen van de training zijn:

- Het programma heeft als doel jongeren bij te staan in hun ontwikkeling naar volwassenheid, kracht en verantwoordelijkheid binnen de samenleving en de taken die daarin voor hen zijn weggelegd.
- Zelfverwezenlijking is alleen mogelijk als men werkelijk zelfvertrouwen heeft. Vanuit dit werkelijk vertrouwen in zichzelf ontwikkelt zich het vertrouwen te durven luisteren naar gevoel, intuïtie en

de innerlijke stem, die richting- en leidinggevend is op de weg die men in het leven gaat. Daarom wordt het accent in deze cursus gelegd op de ontwikkeling van zelfvertrouwen, zelfkennis en zelfrespect, grensgevoel en zelfgevoel en intuïtie.

- Zelfverwezenlijking gaat samen met de ontwikkeling van moraliteit. Het besef dat mensen werkelijk met elkaar verbonden zijn en één organisch geheel vormen, houdt logischerwijs ook in dat men meer respect krijgt voor anderslevende en andersdenkende mensen. Het vormt de basis voor inzicht en tolerantie en is daarmee het vertrekpunt van het Rots en Water programma. Daarom vormen discussies over waarden en normen een belangrijk onderdeel van de kringgesprekken.
- Een specifiek doel van de cursus is om jongeren om te leren gaan met macht, kracht en onmacht. Jongeren kunnen dader zijn van dit geweld, maar ook slachtoffer. Daarom wordt hun enerzijds geleerd om zich tegen verschillende vormen van geweld te verdedigen, en anderzijds om oog en gevoel te krijgen voor grensoverschrijdingen. Via deze weg, gepresenteerd in een uitgebalanceerde context, ontstaat zelfrespect en respect voor de ander.

Jongens en meisjes zijn erg verschillend. Waar jongens vaker leren door te doen, leren meisjes vaker door te praten. Jongens zijn ook sneller geneigd om problemen op fysieke wijze op te lossen, terwijl meisjes sneller verbaal problemen bespreken. Dit is dan ook de reden dat het bij Rots en water de voorkeur heeft om de jongens en meisjes in eerste instantie gesplitst de lessen aan te bieden. Zo kan beter tegemoet worden gekomen aan de sekse specifieke kenmerken. Echter we leven in een maatschappij waarin omgang tussen mannen en vrouwen volledig vrij wordt gelaten. Daarom is het ook niet wenselijk om dat binnen deze training volledig te scheiden. Daarom worden de groepen op ongeveer de helft van de training samengevoegd.

Het betrekken van de ouders

Het is belangrijk ouders bij het proces te betrekken. Zij zijn immers de opvoeders. Om ouders te betrekken bij Rots en water worden de ouders vooraf op de hoogte gebracht van de training middels een brief (zie bijlage). Vervolgens worden er door de kinderen wekelijks huiswerkopdrachten gemaakt. Deze opdrachten zijn er enerzijds op gericht de kinderen nog een keer over de lesstof na te laten denken. Door de praktische opgaven vragen ze echter ook betrokkenheid van de ouders. In combinatie met een stukje theoretische achtergrond in het huiswerk nodigt dit uit tot discussies thuis.

Hoe is de evaluatie uitgevoerd (leerkracht, leerlingen, ouders, externe deskundigen)

Tussentijds en aan het eind van de cursus deelt de trainer de bevindingen van de leerlingen met de leerkracht van de groep. Indien nodig kan de trainer adviseren een vervolgtraject met deze kinderen te starten. Bijvoorbeeld omdat ze faalangstig gedrag vertonen, erg onzeker of juist zeer overheersend zijn. De leerkracht kan bepalen of er verder actie moet worden ondernomen naar ouders of externen. Externen kunnen zijn: schoolmaatschappelijk werk, bureau JIP of het JOT.

Zijn de doelen bereikt?

Het is erg lastig om alle doelen te benoemen en aan te geven of ze behaald zijn. De winst is dat de kinderen meer inzicht hebben gekregen in hun eigen gedrag en in het gedrag van anderen. In de cursussen van de afgelopen twee jaar zijn de meeste kinderen in staat om gedrag van anderen en zichzelf te benoemen en te kwalificeren in goed of minder handig. Het blijft echter lastig voor een deel van de kinderen om het geleerde in de praktijk toe te passen. Vaak zijn het situaties waarbij veel emotie komt kijken, en juist deze kinderen hadden al moeite om hun gedrag bij deze situaties te sturen. Of Rots en water iets toevoegt aan het veilige sociale klimaat op de school? Wij denken van wel. Vooral de middengroep, die niet gepest wordt of pest leert er veel van. Door de cursus leren ze voor zichzelf en anderen op te komen, waardoor brandjes op het schoolplein al worden geblust voor ze goed en wel ontstaan. Dit is ook iets wat meerdere keren door meerdere kinderen wordt

aangegeven bij het bespreken van onder andere gebeurtenissen tijdens pauzes. Doordat er vooraf geen meting is geweest naar het aantal ruzies op het schoolplein (in hoeverre dit al valt te registreren) kunnen we niet met cijfers hardmaken dat Rots en water invloed heeft op de sociale veiligheid. Het ontwikkelen van deze sociale vaardigheden is een proces. Onderzoeken hebben uitgewezen dat Rots en water hier een positieve invloed op zou moeten hebben. Het is echter niet bekend of dit ook voor onze school geldt.

7.5 Verantwoording methode NLP-Kind

De methode NLP-Kind (*bijlage 8*) is tot stand gekomen door onze sociaal-emotionele vaardigheidsmethode 'Beter omgaan met jezelf en de ander' te combineren met onze godsdienstmethode 'Trefwoord', onze gedragsregels de NAR - Netjes, Aardig, Rustig - (*bijlage 8A*) en de 'vooronderstellingen' van NLP. (Neuro Linguïstisch Programmeren)

We vinden samen vieren, respect, saamhorigheid, sfeer en het uitdragen van onze Katholieke identiteit op onze school heel belangrijk. De aanvulling van het NLP-gedachtengoed geeft de volgende meerwaarde:

Door de 12 vooronderstellingen te integreren met de genoemde methodes ontwikkelen de leerlingen vaardigheden in het effectief communiceren met elkaar, vaardigheden in het positief beïnvloeden van elkaar en hoe ze emoties en gevoelens beter kunnen hanteren om hun flexibiliteit in gedrag, taal en gevoel te vergroten. Vaardigheden hoe de leerlingen voor zichzelf positieve resultaten kunnen nastreven door precies te weten wat ze wél willen. Kortom Neuro Linguïstisch Programmeren gaat over persoonlijke effectiviteit. En dat is een vaardigheid die we onze kinderen van de Nobelaer graag willen meegeven.

Door NLP te integreren in onze genoemde methodes is er een uniek document ontstaan, waar wij als team van de Nobelaer achter staan. Tevens zijn wij van mening dat deze methode voldoet aan burgerschapsvorming. Burgerschapsvorming heeft immers het doel om jongeren in staat te stellen deel te nemen aan onze samenleving en hen de kans op een goede toekomst te bieden.

NLP-kind staat 1x per week 30 minuten op het rooster als SOVA. Toch kan men de oefeningen uit de lessen integreren in de vakken drama, godsdienst, zingen, tekenen en gym, waardoor er iedere dag wel een momentje te vinden is om met NLP-Kind bezig te zijn.

Alle onderwerpen komen in iedere groep terug en worden verder uitgebouwd.

Door het registratieformulier, dat meegegeven wordt naar de volgende groep, is te zien welke onderwerpen er veel of weinig aandacht hebben gehad, zodat de leerkracht van de nieuwe groep hierop kan inspelen.

Het is de bedoeling dat de leerkracht bij ieder hoofdstuk en onderwerp een keuze maakt (en registreert) uit de gegeven oefeningen. De leerkracht kan de volgorde van de lessen zelf bepalen en laten aansluiten aan actuele gebeurtenissen binnen zijn groep.

8 SIGNALEREN

8.1 Kindgesprekken

Naast alle informele gespreksmomenten met de kinderen tijdens het buitenspelen, onder het fruit eten of in de rij naar de gymzaal willen we tenminste twee keer per jaar met kinderen in gesprek gaan. Dit gesprek is in een 1 op 1 situatie met de leerkracht. (bijlage 8B)

Bij de oudere kinderen bespreken we waar ze aan willen werken en hoe ze dat gaan doen. We maken zo het kind meer eigenaar van zijn ontwikkeling. Bij jongere kinderen hebben de gesprekken een andere inhoud. De jongere kinderen vinden het fijn als de juf of meester even alle aandacht en tijd heeft om te luisteren.

8.2 (Effectief) Leerlingvolgsysteem

Sinds 2006 gebruiken wij op de Nobelaer de EGGO+ van Luc Koning/Pravoo. De EGGO was toentertijd de voorloper als signaleringsinstrument voor gedrag en werkhouding.

Nu ervaren we onvoldoende handelingssuggesties en deze blijken ook te subjectief. We hebben dan ook besloten om komend schooljaar Zien, een COTAN gecertificeerd signaleringsinstrument, aan te schaffen.

Huidige situatie:

De afname gebeurt 1 maal per schooljaar, schoolbreed in de maand januari.

Het materiaal dat hierbij gebruikt wordt:

- Ingekorte individuele lijst voor groep 1 t/m 8.
- Zelf samengestelde groepsoverzicht lijst.
- Blz. 18 t/m 20 scorevoorschriften (uit Handboek voor gedrag en gedragsproblemen).
- Boekje: Eerste hulp bij gedragsproblemen.

Evaluatie:

Voor handelingsadviezen kan de leerkracht het boekje EHBG+ raadplegen, advies vragen aan de IB-er of een vraag indienen bij het SOTzt. De leerlingen worden 3 maal per jaar besproken, tijdens de leerlingbespreking, met leerkracht en intern begeleider. Belemmerende factoren en onderwijsbehoeften worden in ParnasSys weergegeven.

Er komt een duidelijk beeld van de groep (*bijlage 9*) en is interventie nodig, zoals enkele jaren geleden, dan komt er externe hulp van trainingsbureau In de Weer. Inmiddels hebben we een leerkracht die gecertificeerd 'Rots en water' trainer is.

8.3 Dossiervorming

Alle signalen moeten in het leerlingvolgsysteem ParnasSys worden vastgelegd. Dit kunnen signalen zijn zowel op sociaal als op seksueel gebied. Maar ook opvoedingsvragen, echtscheiding of overlijden van ouders of directe familieleden.

Het leerlingdossier is inzichtelijk voor ouders. Dit betekent dat alle informatie zo feitelijk mogelijk in het dossier opgenomen moet worden. Ouders kunnen niet tegenhouden dat signalen in het leerling-dossier opgenomen worden. Wel kunnen ze het met de informatie uit het dossier oneens zijn. Dat kan worden vermeld, maar ouders hebben niet het recht informatie te (laten) wijzigen als deze feitelijk juist is. Het dossier vormt de basis om het gesprek met ouders aan te gaan.

8.4 Crisismanagement

Indien een calamiteit op school plaatsvindt, is doorgaans geen ruimte voor 'inlezen'. Directeuren hebben dan veelal behoefte aan praktische tips en overzicht over de te nemen stappen. In bijlage 9 (actieplan bij een incident) staat beknopt hoe de school moet handelen in het geval van een crisis. Het actieplan is ook digitaal beschikbaar via de hieronder beschreven toolkit.

Op de website www.schoolseksualiteit.nl is een toolkit ontwikkeld waarin tips voor crisismanagement, praktische zaken zoals voorbeeldbrieven en een veiligheidsplan praktisch en digitaal zijn geordend. Ook staat hier (de actuele versie van) het 'actieplan calamiteiten' (bijlage 8–actieplan bij een incident). In het 'actieplan calamiteiten' staat beknopt hoe de school moet handelen in het geval van een crisis. De site bevat toelichting op het actieplan en uitgebreide beschrijvingen voor verschillende betrokkenen (school)professionals. Hier zijn tevens verwijzingen naar leermiddelen, landelijke sociale kaart en ondersteuningsmogelijkheden terug te vinden.

8.5 Incidentenregistratie

Teamleden en niet-onderwijzend personeel wordt gevraagd incidenten en ongelukken te melden zodat de werkelijke veiligheidssituatie op onze school bekend is. Ook ongevallen die niet direct binnen de invloedssfeer van de school liggen. Deze informatie wordt gebruikt om er lering uit te trekken en voorbereid te zijn in de toekomst.

De incidentenregistratie worden genoteerd in ParnasSys bij het kopje notitie/incidenten registratie. Een uitgebreid verslag staat bij de individuele leerling. De coördinatiegroep evalueert 2 maal per jaar en brengt verslag uit aan team, bestuur en MR.

8.6 Communicatie bij incidenten

Na een incident is een gesprek met ouders op korte termijn nodig. In dit gesprek is het van groot belang de ouders enerzijds te erkennen in hun zorg en anderzijds het incident niet groter te maken dan dat het is. Hieronder worden de acties en aandachtspunten voor de leerkracht beschreven.

8.6.1 Logboek, veiligheid en dossieropbouw

- Houd een logboek bij met daarin datum, gesprekspartners en gemaakte afspraken.
- Bewaar e-mails en andere communicatie hierover overzichtelijk.
- Voer gesprekken met ouders bij voorkeur met z'n tweeën.
Als er meer ouders betrokken zijn, kunnen deze worden geïnformeerd door verschillende personen. Ouders gescheiden spreken is nuttig omdat belangen van de verschillende ouders uiteen kunnen lopen. Daarbij kunnen ouders van een kind dat handelingen onderging zich anders opstellen dan ouders van een kind dat handelingen verrichtte.

8.6.2 Praktisch

- Nodig op zeer korte termijn ouders van betrokken kinderen uit voor een gesprek waarin de zorg van de school (voor betrokken kind en de veiligheid voor andere kinderen) wordt gedeeld.
- In de gesprekken is het van groot belang de ouders enerzijds te erkennen in hun zorg en anderzijds e.e.a. niet groter te maken dan dat het is. Het kan hierbij helpen om het gedrag te relateren aan de (seksuele) ontwikkeling van kinderen.
- Spreek met de ouders af wat met hun kinderen besproken wordt en streef er naar dat school en ouders hierin één lijn vormen.

- Bespreek met de ouders mogelijke oplossingen: bv. een begeleid gesprek met beide kinderen waarin excuses worden aangeboden en/of een actieplan waarin maatregelen en afspraken worden vastgelegd, hulpverlening voor kind en/of gezin, tijdelijk extra toezicht in de klas.

8.6.3 Bejegening

Spreek in termen van 'betrokken kinderen' en vermijd de termen 'dader/slachtoffer'. Spreek liever over het kind dat initiatief nam en het kind dat iets overkomen is. Je kunt ook aan ouders toelichten dat een kind dat initiatief neemt soms zelf eerder iets is overkomen.

Vermijd in de gesprekken en in alle communicatie het woord 'seksueel'. Dan krijgt het een lading die volwassenen hierbij beleven. Voor kinderen speelt dit veel minder. Bruikbare termen zijn gedrag dat wel/niet past bij de ontwikkeling, 'intimiderend', 'ongepast' of 'grensoverschrijdend'.

8.6.4 Sociaal wenselijk

Kinderen geven op vragen vaak het antwoord waarvan zij denken dat hun ouders het willen horen. Dat levert vaak onduidelijkheid en onjuiste informatie op. Zeker bij jonge kinderen is het hierdoor heel moeilijk en vaak niet mogelijk om helemaal helder te krijgen wat er precies gebeurd is. Als ouders er met hun kind over praten, is het daarom heel belangrijk dat zij open vragen stellen en geen sturende of suggestieve vragen.

8.6.5 Beschermende factor

Het is belangrijk dat ouders weten dat hun reacties op de gebeurtenissen in hoge mate bepalend zijn voor de last die hun kind ervaart. Het heeft negatieve impact op kinderen als ouders, in het bijzijn van hun kind, erg overstuur en boos zijn. Als ouders rustig kunnen reageren en steunende informatie en handreikingen geven aan hun kind, dan heeft dat een sterke invloed op het herstellend vermogen van het kind.

9. Bijlage:

Bijlage 1	Wettelijke taken onderwijs
Bijlage 2	Gedragregels
Bijlage 3	Ouderregels
Bijlage 4	Procedure verwijdering/schorsing
Bijlage 5	Vragenlijst PO sociale veiligheid
Bijlage 6	Actief Burgerschap
Bijlage 7	Educatie: Week tegen het pesten
Bijlage 8	Opbouw NLP kind en leergang
Bijlage 8A	NAR regels
Bijlage 8B	Kindgesprek
Bijlage 9	Actieplan bij een incident
Bijlage 10	Zorgtraject
Bijlage 11	VIR
Bijlage 12	Sociale kaart (volgt door SWV)